

راهنمای اولیا در زمینه برنامه درسی پایه اول ابتدایی

زیست بوم جدید برنامه درسی
سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶

۱۹۴۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّآلِ مُحَمَّدٍ وَّعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

راهنمای اولیا

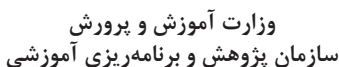
در زمینه برنامه درسی

پایه اول ابتدایی

زیست بوم جدید برنامه درسی

سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۶

کلید حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به‌صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکریر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

به نام خداوند بخشنده مهربان

مقدمه

والدین ارجمند و همراهان عزیز با سلامی صمیمانه و احترامی فراوان

فرزندان شما، سرمایه‌های اصلی خانواده و همچنین امید و سرمایه‌های فردای ایران عزیزمان هستند. خانواده و جامعه موفق، مجموعه‌هایی هستند که این سرمایه‌ها را به خوبی می‌شناسند و با برنامه‌ریزی برای تربیت آن‌ها تلاش می‌کنند. تربیت یعنی فراهم کردن شرایط لازم و کمک به فرزند، تا بتواند استعدادهای نهفته‌اش را در همه ابعاد وجودی، به صورت هماهنگ پرورش داده و به سوی کمال و سعادت حرکت کند. فراهم کردن شرایط، ضمن تعامل دوسویه میان کودک و مربیان او رقم می‌خورد.

بر اساس آیات و روایات اسلامی، یکی از وظایف مهم پدر و مادر، تربیت صحیح فرزند است. امروزه علاوه بر خانواده، نهادهای دیگری مانند مدرسه نیز در این امر مهم نقش دارند.

مدرسه، نهادی تخصصی است که با بهره‌گیری از ابزارهای آموزشی، دانش‌ها و مهارت‌های روز، زندگی اجتماعی را در یک محیط جمعی به کودکان می‌آموزد و زمینه شکوفایی استعدادهای آن‌ها را فراهم می‌کند. همچنین به کودکان یاد می‌دهد چگونه از نظر جسمی و روحی، شاداب و سالم باشند و با کسب شایستگی‌های لازم، بتوانند نقش مؤثری در جامعه ایفا کنند.

با این حال، نقش مدرسه تنها زمانی به طور کامل اثربخش خواهد بود که در کنار خانواده و همراه با آن عمل کند. در واقع، برای تحقق یک تربیت مؤثر، حضور و هماهنگی سه عنصر کودک، خانه و مدرسه ضروری است. این همراهی به‌ویژه در دوره ابتدایی و خصوصاً پایه اول، اهمیت بسیار بیشتری دارد زیرا تغییر محیط از خانه به فضای ناشناخته مدرسه برای یک کودک ۶ ساله با ویژگی‌های عاطفی خاص، کاری سخت و حساس است و به همراهی بیشتر شما نیاز دارد.

ورود فرزند دل‌بند شما به دنیای زیبای مدرسه، فرصتی طلایی برای شکوفایی بی‌نهایت اوست. ما در خانواده بزرگ آموزش و پرورش خود را موظف می‌دانیم این مسیر پرشور را با به‌روزترین و اثرگذارترین روش‌های علمی آموزشی هموار کنیم. اجرای برنامه درسی مدرسه‌ای (که نخستین مرحله اجرای گسترده آن در سطح کشور، امسال به انجام می‌رسد) ثمره این باور و تعهد است تا بتوانیم آموزش و تربیتی اثربخش داشته باشیم. این برنامه با هدف به‌روزرسانی محتوای آموزشی و همسو کردن آن با نیازهای دنیای امروز و تأکید بر پرورش شایستگی‌های پایه، به صورت محدود اجرا می‌شود. مشارکت شما اولیای گرامی در این مسیر، به ما کمک می‌کند تا با ارزیابی دقیق نتایج و دریافت بازخوردهای لازم، برای اجرای گسترده‌تر آماده شویم.

این کتابچه گامی برای آگاهی و همدلی بیشتر شماست؛ چرا که ما موفقیت این مسیر را بدون همراهی و اعتماد ارزشمند شما ممکن نمی‌دانیم. در ادامه، شرح مختصری از هویت و مأموریت اساسی دوره اول ابتدایی، به عنوان یکی از ارکان برنامه‌های درسی که در مدرسه اجرا می‌شود، ارائه شده است.

هویت و مأموریت دوره اول ابتدایی:

ما بر این باوریم که دوره اول ابتدایی به‌ویژه پایه اول، بیش از هر چیز، دوران شکوفایی شوق یادگیری و تقویت ارتباط عاطفی کودک با جهان هستی است. در این مسیر، یادگیری واقعی و ماندگار در گرو فعال بودن کودک، کشف دنیای اطراف و برقراری ارتباطی معنادار با زندگی روزمره است.

مأموریت اساسی این دوره بر چند اصل استوار است:

- **شوق یادگیری:** ایجاد فضایی سرشار از لذت و کنجکاوی، تا کودک با اشتیاق درونی به استقبال تجربه‌های تازه برود.
- **سواد پایه:** تمرکز بر تقویت بنیان‌های ضروری یادگیری یعنی خواندن، نوشتن و حساب کردن که سنگ‌بنای تمام یادگیری‌های آینده و رشد تفکر در او هستند.
- **شایستگی‌های پایه یادگیری:** پرورش توانایی‌هایی چون

مشاهده، کنجکاوی، گفتن، گوش کردن، طبقه‌بندی، دست‌ورزی و پرسشگری که کودک را برای مواجهه با موقعیت‌های پیچیده زندگی آماده می‌کند.

- **پرورش عاطفی و اجتماعی:** تأکید بر خودآگاهی، مدیریت احساسات، همدلی و برقراری ارتباط سالم با دیگران و آموختن سطح پایه آداب و مهارت‌های زندگی، تا کودک در کنار رشد علمی، از نظر روحی نیز سالم و مقاوم بار بیاید و به سطح مقدماتی «خودپایی» نیز دست یابد.
- **یادگیری از طریق بازی و تجربه مستقیم:** به رسمیت شناختن بازی به عنوان جدی‌ترین و طبیعی‌ترین روش یادگیری کودک، که در آن مفاهیم به صورت عینی و ملموس درک می‌شوند.
- **نقش پررنگ و بی‌بدیل خانواده:** خانواده اولین و مهم‌ترین کانون یادگیری است. همراهی، حمایت و مشارکت فعال اولیا، مکمل ضروری فعالیت‌های مدرسه است و موفقیت برنامه‌های تربیتی و آموزشی مدرسه را تضمین می‌کند.

محتوای جدید برنامه درسی پایه اول با همین فلسفه و با هدف تقویت نقش فعال کودک، خانواده و معلم در یک مثلث یادگیری اثرگذار، طراحی و تدوین شده است.

بنابراین هدف ما پرورش دانش‌آموزانی کنجکاو، فکور، خلاق، مسئولیت‌پذیر، شاد و مشتاق یادگیری است.

خانه و مدرسه با همراهی هم باید محیطی ایجاد کنند که کودک با اشتیاق پرسشگری، رشد کند و به جای حفظ طوطی‌وار مطالب، به دنبال کشف و درک عمیق آن‌ها باشد. خانه و مدرسه باید شرایطی فراهم کنند که کودک یاد بگیرد در قبال کارهای خود در خانواده، مدرسه و جامعه مسئولیت‌پذیر و نسبت به آینده و پیشرفت کشورش، متعهد باشد.

ما به دنبال تربیت نسلی هستیم که تنها برای یک دوره زمانی خاص دانش‌آموز نیست، بلکه برای همیشه و در هر لحظه، علاقه‌مند و در حال یادگیری باشد؛ یک یادگیرنده مادام‌العمر؛ همان‌طور که در آموزه‌های دینی ما آمده است: «اطلبوا العلم من المهد إلى اللحد» (از گهواره تا گور دانش بجویید).

کنجکاو در جستجو، خلاق در آفرینش، مشتاق در یادگیری و مسئولیت‌پذیر در زندگی فردی و اجتماعی از مهمترین اهداف ما این است که در کنار یادگیری دروس مختلف، به یاری شما اولیای گرامی، کودکانی تربیت شوند که شایستگی‌های پایه موردنیاز برای یک زندگی شایسته فردی و اجتماعی در دنیای امروز، یعنی خویشتن‌سازی، تفکر و تعقل، ارتباط مسئولانه و مؤثر و هویت اسلامی-ایرانی در آنان ایجاد و تقویت شود. این برنامه درسی به‌طور ویژه بر پرورش این شایستگی‌ها متمرکز است.

معرفی اجمالی برنامه درسی

در چارچوب نگاه جدید آموزشی، مدرسه به عنوان محیطی پویا تعریف می‌شود که سرشار از موقعیت‌های تربیتی و یادگیری‌رشددهنده است. بخشی از این موقعیت‌ها در قالب عناوین درسی و در کلاس‌های درس و بخش دیگر از طریق فعالیت‌های متنوع مدرسه‌ای طراحی و اجرا می‌شوند.

بخش اول: عناوین درسی

در پایه اول ابتدایی، ۶ عنوان درسی اصلی پیش‌بینی شده است:

- آموزش قرآن
- فارسی
- ریاضی
- تربیت بدنی
- هنر و خلاقیت
- جهان پیرامون

در ادامه، خلاصه‌ای از انتظارات آموزشی هر درس در پایان سال تحصیلی و همچنین نقش شما اولیای محترم در تحقق این انتظارات ارائه شده است:

درس آموزش قرآن

آنچه دانش آموز می آموزد:

- جلوه های رحمت و مهربانی خدا را در طبیعت، خانواده و محیط زندگی شناسایی کند و آن را درک نماید.
- پیامبر اکرم ﷺ را به عنوان فرستاده خدا و واسطه نزول قرآن بشناسد و در رفتارهای نیک از ایشان الگو بگیرد.
- قرآن را سخن خدا و راهنمای درستکاری بداند، برای یادگیری آن علاقه نشان دهد و با برخی آداب و جلوه های احترام به قرآن آشنا شود.
- معانی ساده سوره های «حمد» و «توحید» و برخی آیات کوتاه اخلاقی را درک کند و برای به کارگیری آنها در زندگی روزمره علاقه مندی نشان دهد.
- در الگوخوانی و کلی خوانی سوره های «حمد» و «توحید» مشارکت نماید و به صورت داوطلبانه آنها را حفظ کند.
- با بهره گیری از مهارت خواندن در درس فارسی، برخی کلمات ساده، آشنا و مشترک فارسی و قرآن را بخواند.
- وضوی ساده، اذکار و حرکات نماز دو رکعتی را بشناسد و نسبت به نماز با همراهی و کمک معلم و والدین اشتیاق نشان دهد.

انتظار از اولیا:

• تقویت انس با قرآن

۱. قرآن را «جذاب»، «دوست داشتنی»، «فهمیدنی» و «کتاب زندگی» معرفی کنید؛ یعنی نشان دهید که در موقعیت های

مختلف می‌توان از آن راهنمایی گرفت.

۲. کودکان بیش از گفتار، از رفتار والدین می‌آموزند. تلاش کنید الگوی عملی آنان باشید و جذابیت انس با قرآن را در عمل با تلاوت مستمر و روزانه‌ی خود به آنها نشان دهید.

• همراهی والدین در تکالیف و فعالیت‌های خانه

۱. در پایان هر جلسه‌ی آموزشی، برای تکمیل اهداف تربیتی و آموزشی با فرزند دلبندتان همراهی کنید تا فعالیت‌های بخش «تلاش من در خانه» در فضایی انگیزشی و جذاب انجام شود.

۲. در پایان، برای اطلاع معلم، در بخش نظر والدین بازخورد نحوه انجام تکالیف را مرقوم فرمایید.

۳. نسبت به کیفیت انجام سختگیری نکنید و از این بخش برای اعلام انجام تکالیف و تشویق و ایجاد انگیزه استفاده کنید.

• روش تمرین خواندن آیات و سوره‌ها

۱. چون کودک در آغاز فرایند یادگیری حروف و حرکات قرار دارد، شیوه‌ی آموزش قرآن بر پایه‌ی الگوخوانی، کلی‌خوانی و ازبرخوانی است. در این مقطع، خواندن مستقیم جملات قرآنی از روی کتاب هدف آموزش نیست؛ بلکه کودک با دیدن تصویر آیه، آن را از معلم یا والدین می‌شنود و سپس تکرار می‌کند.

۲. هنگام خواندن هر آیه، با خطبری (نشان دادن جای هر کلمه با انگشت) ابتدا شما کلمه را بخوانید و سپس فرزندان آن را تکرار کند.

۳. برای آموزش جملات چند کلمه‌ای به فرزندان، ابتدا آن را چند بار به صورت کلمه‌به‌کلمه بخوانید تا او تکرار کند. سپس، به صورت تدریجی تعداد کلمات را بیشتر کنید تا بتواند جمله را به‌طور پیوسته بخواند و از او بخواهید همان را روان و کامل تکرار نماید.

۴. پس از گذشت چند ماه و شناخت برخی حروف و حرکات، تمرین خواندن کلمه‌های قرآنی با تکیه بر مهارت خواندن فارسی با بهره از کلمات آشنا و مشترک فارسی و قرآن آغاز می‌شود.

۵. یکی از اهداف اصلی کتاب، ایجاد علاقه‌مندی کودک به قرآن و یادگیری آن است؛ بنابراین باید از هرگونه سختگیری

پرهیز شود و فضایی آرام و بدون اضطراب فراهم آید تا کودک با انگیزه و شوق در تمرین‌ها و فعالیت‌ها مشارکت کند. اگر آیه را کامل نخواند یا در خواندن دچار خطا شود، ایرادی ندارد. نباید او را دچار احساس ناخوشایند، تکلف، سرزنش، تحقیر یا توبیخ کرد.

کافی است با تکرار قرائت الگو، از او خواسته شود چند بار بازخوانی کند و فرصت یابد تا به تدریج و با تمرین بیشتر به خواندن صحیح دست پیدا کند.

• آموزش مفاهیم قرآنی به کودکان

۱. در آموزش مفاهیم قرآنی، بیان مفهوم یا پیام ساده و در حد توان کودک کافی است و نیازی به حفظ کردن مفاهیم یا ترجمه‌ها نیست.

۲. مفاهیم باید کاربردی و عملی تمرین شوند و دستمایه‌ای برای گفت‌وگو، نگرش‌سازی و رشد کودک قرار گیرند.

۳. اشاره به مفاهیم آیات در موقعیت‌های ساده، تشویق به نگاه هوشمندانه به نعمت‌های خداوند، شکرگزاری عملی و بازگویی داستان‌های کوتاه قرآنی از روش‌های مؤثر در این زمینه‌اند.

• جایگاه نماز در آموزش پایه اول

۱. نماز سرچشمه پاکی‌ها و نیکویی‌هاست و نقش بنیادینی در پرورش عبادی و معنوی کودکان ایفا می‌کند.

این عبادت الهی با ایجاد احساس امنیت و آرامش درونی، تقویت ارتباط عاطفی با خداوند، شکل‌دهی هویت دینی و تعلق معنوی، و همچنین رشد اخلاقی و اجتماعی، بستری ارزشمند برای تربیت همه‌جانبه آنان فراهم می‌سازد.

۲. اهل بیت علیهم‌السلام بر آموزش نماز از هفت‌سالگی تأکید کرده‌اند و بر همین اساس، آموزش آن در برنامه درسی پایه اول دبستان جایگاهی ویژه یافته است.

آغاز این آموزش در سال‌های نخست دبستان فرصتی طلایی برای ایجاد انس کودکان با نماز است؛ فرصتی که آنان را گام‌به‌گام با یادگیری، تمرین و تکمیل این عبادت بزرگ آشنا می‌سازد و زمینه‌ای فراهم می‌آورد تا در آینده با

اشتیاق نماز را اقامه کنند.

۳. روش آموزش در این دوره با زبانی ساده، روان و کودکانه طراحی شده و در قالب نماز دو رکعتی ارائه می‌شود تا نماز برای کودکان نه یک تکلیف دشوار، بلکه تجربه‌ای شیرین و سرآغازی برای پیوند عاطفی با خداوند باشد.

۴. شایسته است آموزش نماز در خانه و مدرسه با ارائه الگوی عملی والدین، آرامش، مهربانی و دوری از هرگونه سختگیری و اجبار همراه باشد. اگر این مسیر با نوازش‌های عاطفی، فضایی شاد و نشان دادن زیبایی‌های نماز همراه گردد، کودکان با دل و جان به آن علاقه‌مند خواهند شد.

درس فارسی

آنچه دانش‌آموز می‌آموزد:

- درک معانی واژه‌ها و جملات ساده
- بیان احساسات و افکار با جملات ساده
- مشارکت در گفت‌وگوهای گروهی
- خواندن متن‌های کوتاه با رعایت آهنگ و مکث
- نوشتن دیدگاه‌ها و تجربیات با رعایت قواعد نگارش
- بیان رویدادهای داستان‌های کوتاه و درک پیام آن‌ها
- ابراز احساسات نسبت به مفاهیم اخلاقی، ملی و فرهنگی
- افتخار به هویت ایرانی-اسلامی
- تقویت دایره واژگان و مهارت‌های زبانی پایه

انتظار از اولیا:

- برای تقویت خواندن و لذت بردن از کتاب:
- هر شب برای کودک خود کتاب یا شعر بخوانید و درباره آن با او گفت‌وگو کنید.

- هنگام خواندن، خطبری کنید (با انگشت خود، واژه‌ها را نشان دهید).
- داستان‌ها را به زبان رسمی و معیار بخوانید.
- خواندن را با تقلید صدا، نمایش و انتخاب کتاب توسط کودک، برایش لذت‌بخش کنید.
- به کودک کتاب هدیه دهید.
- کتابخانه‌ای کوچک در خانه ایجاد کنید.
- کتاب‌های مناسب سن کودک تهیه کنید.
- در مناطق دو زبانه، با گفت‌وگو و قصه‌گویی به زبان فارسی، به تقویت «واژه‌آموزی» و درک بهتر مفاهیم درسی توسط فرزندان کمک کنید.

برای تقویت مهارت‌های نوشتن و آمادگی جسمی:

- به کودک برای نوشتن فشار نیاورید.
- او را به انجام کارهای شخصی مانند بستن دکمه، جمع کردن وسایل و شستن جوراب تشویق کنید.
- مسئولیت‌های کوچک خانه را به او بسپارید تا عضلات دستش تقویت شود.
- کاردستی را در برنامه هفتگی کودک بگنجانید.

برای فعالیت‌های زبانی و فرهنگی:

- بازی‌های کلامی، نمایش و گفت‌وگوهای خلاقانه با کودک انجام دهید.
- شعرها را به صورت آهنگین بخوانید.
- تابلوهای مغازه‌ها، علائم راهنمایی و بروشورها را با کودک بخوانید.
- فضای فرهنگی مناسبی برای او فراهم کنید (مانند بازدید از موزه، تماشای فیلم مناسب، رفتن به مراکز کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان).

برای فضای ارتباطی و یادگیری در خانه:

- فضای گفت‌وگوی محترمانه با تماس چشمی ایجاد کنید.
- درباره مدرسه و تجربیاتش با او گفت‌وگو کنید.

- کودک را از گوشی و دستگاه‌های دیجیتال دور نگه دارید.
- خودتان نیز در حال یادگیری باشید و آموخته‌هایتان را با او به اشتراک بگذارید.
- محیط خانه را برای تثبیت یادگیری فراهم کنید، نه برای تدریس دوباره کتاب.
- از پرسیدن «امروز نمره‌ات چند شد؟» بپرهیزید و به جای آن بپرسید: «امروز با چه کسی بازی کردی؟» یا «چه سؤال جالبی پرسیدی؟»

درس ریاضی

آنچه دانش‌آموز می‌آموزد:

- مفاهیم پایه ریاضی مانند شمارش، نوشتن اعداد، جمع و تفریق ساده، اشکال هندسی، الگوها و اندازه‌گیری
- تقویت مهارت‌های ذهنی و اجتماعی مانند پرسشگری، حل مسئله، استدلال منطقی و بیان نظرات
- درک این موضوع که ریاضی یک ابزار کاربردی و مفید برای حل مسائل زندگی روزمره است.

انتظار از اولیا:

- فضایی مثبت و بدون استرس نسبت به درس ریاضی در خانه ایجاد کنید.
- از موقعیت‌های روزمره (مانند پخت‌وپز، خرید، چیدمان وسایل) برای تمرین مفاهیم ریاضی استفاده کنید.
- با بازی‌های ساده و نشاط‌آور (مانند فروشگاه بازی، دسته‌بندی اشیاء، لگو) یادگیری را برایش لذت‌بخش کنید.
- در مواجهه با اشتباهات کودک، با تشویق و دلگرمی، روحیه پشتکار و اعتماد به نفس او را تقویت کنید.
- با معلم همکاری نزدیک داشته باشید تا روند یادگیری کودک

را به بهترین شکل حمایت کنید.

هدف نهایی: تبدیل ریاضی به یک دانش کاربردی و دلنشین که پایه‌ای برای تفکر منطقی و حل مسئله در زندگی کودک باشد.

درس تربیت بدنی

آنچه دانش آموز می‌آموزد:

- مهارت‌های حرکتی پایه و اساسی که زیربنای یادگیری ورزش‌هاست.
- تقویت حافظه، توجه، تمرکز و رشد شناختی از طریق قصه‌گویی و بازی.
- آشنایی با مهارت‌های اجتماعی مانند رعایت نوبت، همکاری، احترام به قوانین و مهربانی.
- برنامه‌ریزی برای فعالیت بدنی منظم و خودارزیابی پیشرفت.

انتظار از اولیا:

- در بازی‌ها و فعالیت‌های حرکتی با فرزندتان همراهی و مشارکت فعال داشته باشید.
- فضای ایمن و وسایل لازم برای بازی را برایش فراهم کنید.
- زمان منظم و ثابتی در هفته (حداقل سه بار) برای انجام فعالیت‌های مربوط به کتاب کار اختصاص دهید.
- راهنمایی‌های کتاب کار را مطالعه و فرزندتان را برای انجام فعالیت‌ها تشویق کنید.

درس هنر و خلاقیت

آنچه دانش آموز می آموزد:

- پرورش تخیل، خلاقیت و توانایی بیان احساسات از طریق هنر و بازی.
- مشاهده دقیق محیط اطراف و بازگو کردن تجربیات به شکل هنری.
- آشنایی با رنگ ها، صداها، شکل ها و استفاده از آن ها.
- تقویت مهارت های اجتماعی مانند همکاری، نوبت گیری و احترام.
- افزایش اعتماد به نفس و خودباوری.

انتظار از اولیا:

- محیطی آرام و پرانرژی برای فعالیت های هنری در خانه فراهم کنید.
- ابزارهای ساده هنری (مانند مدادرنگی، کاغذ، وسایل بازیافتی) در اختیارش قرار دهید.
- کارهای کودک را بی قید و شرط تشویق کنید و درباره ایده هایش از او سؤال بپرسید (بدون اصلاح یا قضاوت کارش).
- درباره کارهای هنری کودک با او گفت و گو کنید و به داستان های آن ها گوش دهید.
- کودک را با سنت ها و میراث فرهنگی از طریق قصه، شعر و نقاشی آشنا کنید.
- به او فرصت بازی آزاد و ساخت بازی های جدید توسط خودش را بدهید.

هدف نهایی: استفاده از هنر و بازی به عنوان ابزاری برای رشد همه جانبه فکری، عاطفی و اجتماعی کودک.

درس جهان پیرامون

آنچه دانش آموز می آموزد:

- درک مفاهیم علوم، مطالعات اجتماعی و سلامت از طریق مشاهده، پرسشگری و کاوش در محیط.
- تقویت مهارت‌های زبانی، تفکر خلاق، حل مسئله و مسئولیت پذیری.
- آشنایی با ارزش‌هایی مانند همکاری، احترام به دیگران و طبیعت و رعایت ایمنی.

انتظار از اولیا:

- فضایی امن و شاد برای پرسش، تجربه و کشف توسط فرزندان فراهم کنید.
- فرصت‌هایی برای مشاهده، دسته‌بندی و مشارکت در کارهای ساده خانه و محله برایش ایجاد کنید.
- به کودک کمک کنید تا رفتارهای سالم و ایمن را تمرین کند و از اشتباهات نترسد.
- از طریق گفت‌وگو، بازی و داستان، یادگیری را به تجربه‌ای شیرین و کاربردی برای او تبدیل کنید.

هدف نهایی: تلفیق یادگیری مدرسه با زندگی روزمره و تقویت رشد عاطفی و اجتماعی کودک.

بخش دوم: فعالیت‌های مدرسه‌ای

فعالیت‌های مدرسه‌ای شامل مجموعه‌ای متنوع از فرصت‌های تربیت و یادگیری است که در خارج ساعت‌های کلاسی، طراحی و اجرا می‌شوند. این فعالیت‌ها (که معمولاً در قالب «پودمان» سازماندهی می‌شوند) می‌توانند شامل موارد

زیر باشند:

- پودمان‌های تربیتی (شامل فعالیت‌هایی مانند کتابخوانی، مشارکت جمعی در مراسم و مناسبت‌ها، اردوها و بازدیدها، ایمنی در برابر مخاطرات، فعالیت‌های خانوادگی و...)
- پودمان‌های کیفیت بخشی / تکمیلی آموزشی (شامل فعالیت‌هایی در زمینه ارتقای سواد پایه، شایستگی‌های فناورانه، پروژه‌های علمی و...)
- پودمان‌های تربیت بدنی و ورزشی (فعالیت‌های بدنی، مهارت‌های حرکتی بنیادی، جشنواره ورزشی خانوادگی، فعالیت‌های مرتبط با مراقبت و سلامت و...)

این پودمان‌ها توسط مدرسه و با مشارکت مؤثر اولیای دانش‌آموزان (از طریق انجمن اولیا و مربیان) انجام خواهد شد. مسئولان مدرسه در فرایند برنامه‌ریزی، شما اولیای گرامی را در جریان جزئیات قرار خواهند داد.

پاسخ به بعضی از دغدغه‌های احتمالی اولیا:

• **سؤال:** آیا با این الگوی آموزش، بچه‌ها برای پایه‌های بعدی آماده می‌شوند؟

• **پاسخ:** بله، به طور کامل. این روش‌ها بنیادهای شناختی و مهارتی محکم‌تری برای یادگیری‌های بعدی می‌سازند. دانش‌آموز علاوه بر یادگیری محتوا، یاد می‌گیرد که چگونه یاد بگیرد. این، ارزشمندترین مهارت برای تمام مقاطع تحصیلی و زندگی است.

• **سؤال:** اگر فرزندم در بازی‌ها و یا فعالیت‌های گروهی مشارکت نکند یا خجالتی باشد، چه می‌شود؟

• **پاسخ:** محیط کلاس ما بنا دارد که حمایت‌گر و غیررقابتی باشد. معلمان آموزش دیده‌اند تا با ایجاد فضای امن، به تدریج و با احترام به تفاوت‌های فردی هر کودک، او را به مشارکت تشویق کنند. هیچ اجباری وجود ندارد و تفاوت‌های فردی اصل کلیدی ماست.

● **سؤال:** چگونه می‌توانم در خانه از این روش حمایت کنم؟
● **پاسخ:** با بازی کردن با فرزندتان، قصه خواندن، پرسیدن سؤالات باز (مثلاً «به نظرت چرا اینطوری شد؟» و فراهم کردن فرصت برای کنجکاوی و کشف مثلاً در پارک یا آشپزخانه). سؤال خود را از «امروز چی یاد گرفتی؟» به سمت «امروز چه چیز جالبی کشف کردی؟» تغییر دهید.

● **سؤال:** فرزندم به شدت از مدرسه می‌ترسد. چگونه به او کمک کنم؟

● **پاسخ:** ترس از مدرسه معمولاً در دو بازه سنی ۵ تا ۷ و ۱۱ تا ۱۴ سالگی رخ می‌دهد و نشانه‌هایی مانند حالت تهوع، بی‌اشتهایی، استراحت، سردرد، دل‌درد و بی‌حالی دارد. این نشانه‌ها واقعی هستند و کودک تمارض نمی‌کند.
● علل ترس از مدرسه می‌تواند مربوط به خانه باشد (مثل وابستگی شدید به والدین، اختلاف والدین، تنبیه و فشار، توقع بیش از حد، عقب‌ماندن از درس) یا مربوط به مدرسه باشد (مثل عدم شناخت محیط جدید، اختلالات یادگیری و...).
● برای حل این مشکل، هرگز از زور استفاده نکنید. او را مسخره نکنید یا با دیگران مقایسه نکنید. در فضایی آرام، با گفت‌وگویی محترمانه، علت را پیدا کرده و مشکل را حل کنید.

● **سؤال:** کودکم در انجام وظایف و تکالیفش تنبلی می‌کند. علل آن چیست؟

● **پاسخ:** تنبلی مشکل ذاتی نیست و عللی دارد:
۱. بی‌برنامگی: در خانواده‌ای که برنامه منظمی ندارد، کودک انگیزه انجام کارها را از دست می‌دهد. با ایجاد نظم در خانواده به او کمک کنید.
۲. رژیم غذایی نامناسب: مصرف زیاد مواد قندی و خوراکی‌های با طبع سرد می‌تواند باعث سستی بدن شود.
۳. علل پزشکی: گاهی بی‌حالی می‌تواند به دلیل مشکلات مربوط به بیماری باشد که در این مورد باید به پزشک مراجعه کرد.

● **سؤال:** بچه‌ای دارم که بسیار کنجکاو است و درباره‌ی همه‌چیز می‌پرسد. با او چگونه برخورد کنم؟

● **پاسخ:** سن ۳ تا ۶ سال، اوج کنجکاوی کودک است. این فرصت بسیار خوبی برای آموزش است.

● هیچ‌گاه پرسش او را مسخره نکنید.

● از سؤال‌های پی در پی او کلافه نشوید یا خستگی نشان ندهید.

● پاسخ‌های کلی مانند «بعداً می‌فهمی» یا «وقتی بزرگ شدی» ندهید. کنجکاوی او را با کمک کتاب‌ها یا منابع مناسب برطرف کنید.

● **سؤال:** فرزندم در کلاس درس تمرکز حواس ندارد. آیا برای ایجاد تمرکز در او راهکاری وجود دارد؟

● **پاسخ:** عدم تمرکز در این سن کاملاً طبیعی است. اما از آنجا که ممکن است بر اعتماد به نفس و تحصیل او اثر بگذارد، برای بهبود آن تلاش کنید. نگرانی بیش از حد نداشته باشید و با صبر و حوصله و احتمالاً مشورت با معلم یا متخصص، او را همراهی کنید.

● **سؤال:** روش ارزشیابی پیشرفت فرزندم در این برنامه جدید چگونه است؟

● **پاسخ:** در این برنامه، ارزشیابی به صورت «توصیفی - کیفی» و کاملاً فرایندمحور است. هدف، مقایسه دانش‌آموزان با یکدیگر یا نمره‌دهی نیست، بلکه بررسی رشد فردی هر کودک در ابعاد مختلف شناختی، مهارتی و عاطفی - اجتماعی است. این کار از طریق مشاهده مستمر، ثبت فعالیت‌های کلاسی، بررسی کارپوشه (پرونده کارهای دانش‌آموز) و تعامل با او انجام می‌شود. شما اولیای گرامی به صورت منظم «گزارش‌های پیشرفت کیفی» را دریافت خواهید کرد که تصویری روشن از رشد و توانمندی‌های فرزندتان ارائه می‌دهد، نه یک عدد.

نقش والدین در فرایند یادگیری

همکاری شما سهم بزرگی در موفقیت این برنامه دارد. نقش شما را در سه مرحله می‌توان تعریف کرد:

۱. قبل از شروع (آماده‌سازی)

- مطالعه این کتابچه و گفت‌وگوی مثبت با فرزندان درباره مدرسه.
- شرکت در کارگاه توجیهی اولیا که در ابتدای سال تحصیلی توسط مدرسه برگزار می‌شود. شرکت در این کارگاه برای درک بهتر فلسفه برنامه جدید و روش همراهی با آن، بسیار ضروری است.

۲. در طول سال (همراهی مستمر)

- گفت‌وگوی روزانه: به‌جای پرسیدن درباره نمره، از تجارب و کشفیاتش در مدرسه بپرسید.
- همکاری در پروژه‌ها: کمک در تهیه مواد ساده و بی‌خطر برای فعالیت‌های عملی (مانند قوطی خالی، برگ خشک و...)
- بازخورد سازنده: اشتراک گذاری مشاهدات و پیشنهادات خود با کادر مدرسه از طریق کانال‌های ارتباطی تعریف‌شده.

۳. ارزیابی و بازنگری (مشارکت در پیشرفت)

- بررسی گزارش‌های پیشرفت کیفی که به‌صورت منظم دریافت خواهید کرد. این گزارش‌ها معیار اصلی ما برای سنجش پیشرفت فرزندان است.
- حضور در جلسات فردی و کارگاه‌های آموزشی عمومی برای گفت‌وگو درباره رشد و پیشرفت فرزندان.

سخن پایانی:

والدین گرامی، ما بر این باوریم که تربیت، «همراهی» است، نه «اجبار». الگوسازی این برنامه دعوتی است برای همراهی ما در یک سفر اکتشافی به دنیای شگفت‌انگیز یادگیری، در کنار فرزندان. اجرای این برنامه، فرصتی بی‌نظیر برای ساختن آینده‌ای بهتر برای آموزش کودکان ایران است و حضور فعال شما، کلید موفقیت آن خواهد بود. بیایید دست در دست هم دهیم تا هر روز فرزندانمان با چشمانی براق و دلی پر از شوق، به سوی مدرسه گام بردارند.

با سپاس و احترام فراوان،

دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه درسی پایه اول ابتدایی

برنامه درسی دوره اول ابتدایی (پایه اول) بر اساس برنامه درسی ملی و با توجه متوازن به همه ساحت‌های تربیت (تربیت یکپارچه) و تأکید بر پرورش شایستگی‌های پایه، بازنگری و تولید شده است. محتوای حاضر، حاصل سال‌ها پژوهش، تجربه و بازخوردهای میدانی از خانواده‌ها و معلمان است.

برنامه درسی پایه اول ابتدایی با هدف بهبود مستمر و انطباق بیشتر با نیازهای واقعی کودکان و خانواده‌ها اجرا می‌شود. مشارکت و بازخوردهای ارزشمند شما، نقش کلیدی در تکمیل و ارتقای این برنامه خواهد داشت.

